

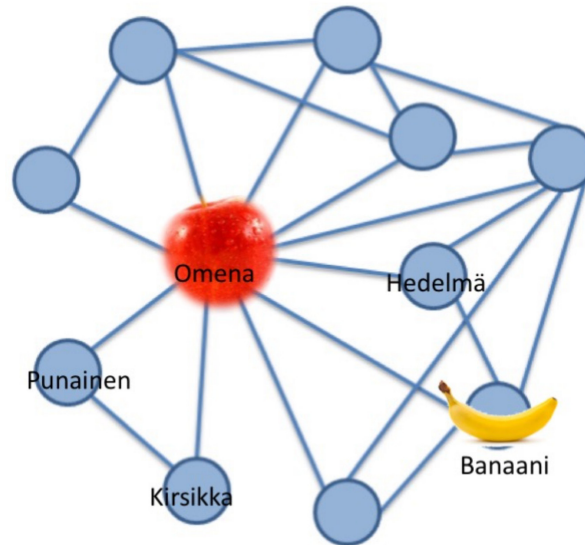
3. VIITTOMAKIELTÄ OMAKSUVAN LAPSEN TUOTTAVA JA YMMÄRTÄVÄ VIITTOMAVARASTO

Viittomien omaksumiseen ja viittomavaraston rakentumiseen vaikuttavat lapsen saama viittomakielen syötöksen määrä ja laatu sekä yksilölliset ominaisuudet ja valmiudet omaksua kieltä. Viittomia omaksuessaan lapsi omaksuu tietoa viittoman merkityksestä, fonologisesta rakenteesta sekä kieliopillisista että viittoman käyttöön liittyvistä seikoista. Eli lapsen täytyy tietää, miten viittoma tuotetaan, mitä viittoma tarkoittaa, miten viittomaa voidaan liittää ilmauksissa muiden viittomien kanssa ja minkälaisissa asia- ja tilaneyhteyksissä viittomaa voidaan käyttää. Tämän vuoksi yleisesti lasten leksikaaliset taidot ovat tiiviissä yhteydessä lapsen muihin kielellisiin taitoihin, ennustavat lapsen myöhempää kielellistä kehitystä sekä lukemisen ja kirjoittamisen taitoja.

Kielen kehityksen varhaisvaiheissa lapsi alkaa ymmärtämään näkemiään viittomia ja noin 12 kuukauden iässä tuottaa ensimmäisen viittoman. Yksilöllinen vaihtelu viittomavaraston kehityksen varhaisessa vaiheessa on lasten välillä kuitenkin suurta. Alkuun lapsi omaksuu uusia viittomia rauhallisessa tahdissa, mutta omaksumisvauhti kiihtyy kehityksen edetessä. Samassa lapsen viittomavarasto jäsentyy. Merkitykseltään läheiset viittomat ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa ja rakentuvat merkityskimpuiksi (Kuvio 1). Lapsen viittomavaraston taitoja voidaan tarkastella viittomavaraston määrällisten ja laadullisten piirteiden kautta. Eli miten monta eri viittomaa lapsi ymmärtää ja tuottaa, mitä lapsi tietää omaksumistaan viittomista, miten niitä eri tilanteissa käyttää ja minkälaisiksi merkityskimpuiksi lapsen viittomat ovat viittomavarastossa rakentuneet. Suomalaista viittomakieltä omaksuvien lasten

ymmärtävän ja tuottavan viittomavaraston määrällisiä ja laadullisia piirteitä voidaan tarkastella SVK-MCDI ja SVL-LEKSIKKO materiaalien avulla.

Usein viittomakieltä omaksuvat lapset omaksuvat samanaikaisesti kahta tai useampaa puhuttua ja/tai viitottua kieltä. Lapsen leksikaalisia taitoja tarkastellessa onkin tärkeää pyrkiä huomioimaan lapsen leksikaaliset taidot omaksumissaan kielissä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

Kuva 1. Viittomavaraston rakentuminen.

POHDITTAVAKSI

Maija omaksuu samanaikaisesti sekä suomen kieltä että suomalaista viittomakieltä. Iässä 24 kuukautta Maija osaa tuottaa 400 viittomaa ja 100 sanaa. Lyytisen (1999) tutkimuksen mukaan pelkästään suomen kieltä omaksuvat lapset tuottivat samassa iässä keskimäärin 278 sanaa. Pohdi:

- Miten lapsen sana- ja viittomavarastot kehittyivät yksikielisiin pelkästään suomen kieltä omaksuviin lapsiin verrattuna?
- Miltä lapsen leksikaalisten taitojen kehitys näyttäisi, jos lapsen viittomavarastoa ei otettaisi arvioinnissa huomioon? Mitä eroja havaitset vuorovaikutuksen piirteissä eri ikäisten lasten kohdalla?

Luettavaksi

Kanto, L. (2018). Kaksimodaalinen kaksikielisyys ja sen varhainen kehitys. In L. Nieminen, A. Yliherva, J. Alian, & S. Stolt (Eds.), *Monimuotoinen monikielisyys: Puheen ja kielen tutkimuksen päivät Helsingissä 5.-6.4.2018* (s. 92-101). Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistyksen julkaisuja, 50. Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistys.

Kanto, L., Syrjälä, H. & Mann, W. (2020). Assessing vocabulary in deaf and hearing children using Finnish Sign Language, *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, <https://doi.org/10.1093/deafed/ena032>

Mann, W. & Marshall, C. (2012). Investigating deaf children's vocabulary knowledge in British Sign Language. *Language Learning*, 62(4), 1023–1051.

